

Koronapandemien: På vei mot Den nye normalen

Av: assisterende fylkesmann Øystein Johannessen

Sent en kveld sist uke kom jeg kjørende tilbake til Trøndelag. Solen hang lavt i horisonten og kastet et eventyraktig skinn over vakre Namdalen. I et kort øyeblikk var det som å være i en tilværelsens vektløshet der ingenting er vanskelig eller vekker bekymringer.

Så er jo livet ikke sånn. 12. mars i år ble Norge stengt ned, og de strengeste begrensninger på vår individuelle frihet siden krigen ble innført. Det vi gjennomgår nå er stoff for historiebøkene og er en av vår generasjons definerende øyeblikk og faser. De økonomiske ringvirkningene vil vare lenge, og store deler av offentlig sektor og næringslivet har gjennomgått en rekke radikale (disruptive) innovasjoner nærmest over natten. De nye heltene innenfor helse, oppvekst og en rekke andre virksomheter mottar sin velfortjente hyllest.

Pandemien er ingenlunde over. Mange, inkludert undertegnede, har som jobb å finne ut av hva vi går i møte. Der vi i ukene etter 12. mars opplevde nasjonale, kollektive tiltak og en voldsom massemobilisering er vi nå på vei mot *Den nye normalen* som vi jobber hardt med å forstå og definere. En ting som er sikkert er at neste fase blir annerledes, mer sammensatt og kanskje også mer krevende enn den fasen vi har vært gjennom.

Uavhengig av hvordan *Den nye normalen* kommer til å se ut er det viktig at vi jobber hardt og systematisk med å reflektere over hva vi har vært gjennom og planlegge for det vi kan gå i møte. Jeg har gjort meg noen tanker om dette og vil peke på tre områder jeg mener blir viktige for mange av oss i ukene og månedene som kommer.

1. Vi må tenke gjennom hva vi har lært og hva vi tar med inn i Den nye normalen

Fra en dag til en annen ble store deler av norsk arbeidsliv lagt om. Mange virksomheter gikk over til hjemmekontor, knallharde prioriteringer har blitt gjort i mange virksomheter (blant annet innenfor helse), og vi gikk rett inn i den digitale hjemmeskolen. Mange av oss har opplevd og observert raske, koronapåtvungne radikale innovasjoner nærmest over natten. Tempoet og transformasjonen (forandringen) kan ta pusten fra en. Nå åpner vi gradvis opp, og det er viktig at vi nå bruker tid på å reflektere over og analyserer hva vi har lært i denne perioden og hva vi kan ta med oss for å skape en forbedret praksis i vår virksomhet.

Den nye normalen

Den nye normalen blir altså forskjellig fra den gamle. I virksomheter som har medarbeidere eller ledere på flere kontorsteder trenger man kanskje ikke møtes fysisk hver uke. I en ledergruppe kan de fysiske møtene forbeholdes vanskelige og strategiske saker, mens ledermøter der det operative står i fokus kan tas på Teams. På den måten blir *Den nye normalen* en blanding av gammel og ny praksis. Fastleger og spesialister har innvert ved å ta i bruk videobaserte konsultasjoner. Økt bruk av hjemmekontor kan påvirke både reise- og handlemønstre. Jeg tror også at en rekke bransjer vil ha behov for å tenke gjennom sine forretningsmodeller og målgrupper. Morgendagens reiseliv vil ventelig se annerledes ut enn gårsdagens. Forbrukerne vil ventelig innstille seg på en ny normalitet. Jeg håper og tror det blir mer fornyelse enn tilbakefall til gamle og utdaterte måter å gjøre ting på. Dette blir det uansett spennende å følge videre.

2. Vi må planlegge for drift og beredskap samtidig

Mange organisasjoner satte krisestab i de hektiske dagene i mars da vi stengte ned, og kriseberedskapen har vært høy i mange uker utover våren. Nå trappes denne ned, og daglig drift får større plass.

Ettersom pandemien ikke er over, kan vi ikke legge beredskapstenkingen på hylla. En eventuell oppblomstring av koronasmitte kan treffe ulikt, det være seg virksomheter, kommuner, bransjer og samfunnssektorer. Der vi fra midten av mars og utover som nevnt opplevde en nasjonal massemobilisering og dugnad er utgangspunktet for neste fase annerledes. Lokale myndigheter bør ha en beredskap både for pandemiens fortsatte effekt på sysselsetting så vel som kapasiteten i tjenesteproduksjonen kombinert med beredskapsressurser for det høsten og det nye år kan føre med seg.

Mange er leie og med god grunn litt slitne nå. Vi er kanskje ikke like rake i ryggen. Opprettholdelse av en beredskap for raske endringer krever en annen innsats til høsten enn i vår. Nå må vi bruke den kompetansen vi har som ledere og i våre beredskapsmiljøer til å la beredskapen for neste fase av pandemien være tuftet på profesjonell planlegging, scenarieutvikling og godt kommunikasjonsarbeid mot ulike grupper i befolkningen. Samtidig må normal drift opprettholdes uten at vi glemmer det vi lærte i vår, nemlig at vi kan og av og til må snu oss fort og effektivt når pandemien treffer.

3. Samarbeid, samarbeid og atter samarbeid

Jeg har ved mange anledninger tatt til orde for at det er lagspillet som gjør at vi kan gå fra å være gode til å bli veldig gode. Denne læresetningen mener jeg nå gjelder i enda større grad enn før, og den må kobles til de to første punktene jeg har skrevet om her – nemlig læring og refleksjon samt profesjonell planlegging og risikoanalyse. Som assisterende fylkesmann har jeg det overordnede ansvaret for embetets drift og utvikling, og jeg er levende opptatt av innovasjon og læring. Pandemien har gitt oss en unik anledning til å fornye arbeidsformer og kvitte oss med gammel praksis som ikke duger. Våre møter, arrangementer, tilsyn og en rekke andre områder kommer under lupen i kjølvannet av pandemiens første fase.

Pandemien har kostet mye, både i enkeltmenneskers og familiers liv så vel som i næringsliv og forvaltning. Også store kommuner kjenner på det. I tillegg kommer usikkerheten om når, hvor og med hvilken styrke vi får eventuelle oppblomstringer av smitte. Etter min vurdering må kommunene i en region gå sammen om å planlegge hvordan gitte tilfeller av smitteoppblomstring kan imøtekommes og hvordan vi sammen kan gjøre tilgjengelig kapasitet innenfor viktige samfunnsområder på tvers av kommuner. Det bør også være mulig å vurdere ambulante løsninger som kan settes inn raskt etter behov. Skulle for eksempel en kommune som har vertskommuneansvar på et område bli helt eller delvis slått ut er det veldig viktig å ha backupløsninger for et slikt tilfelle.

Vi nærmer oss en velfortjent sommerferie. Gjennom og over sommeren er det tid for ettertanke, refleksjon over hva vi har lært og planlegging for en sammensatt periode hva pandemien angår. Dette fordi vi kan det og fordi våre borgere fortjener det.